

УДК 373.2:371.3

DOI: <https://doi.org/10.35774/gsip2025.02.198>

Антоніна ДЕМ'ЯНЮК

кандидат економічних наук, доцент,
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8994-7633>

ПЕДАГОГІЧНІ МЕТОДИКИ В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ ПОЛЬЩІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ АДАПТАЦІЇ У ВІТЧИЗНЯНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ

Анотація. Статтю присвячено дослідженню актуальної проблематики модернізації педагогічних методик у системі дошкільної освіти Польщі. Наголошено, що цей процес є ключовим напрямом реформування та відображає прагнення до інтеграції технологій, індивідуалізації навчання та відповідності стандартам. Метою статті є комплексний аналіз сучасних тенденцій, провідних світових та унікальних авторських методик, що застосовуються у польській дошкільній освіті, а також визначення перспектив їхньої науково обґрунтованої адаптації у вітчизняному освітньому просторі.

У статті зазначено, що польська система дошкільної освіти демонструє гнучкий синтез різних підходів. Проаналізовано особливості часткової імплементації класичних світових систем, окремо розглянуто поширені спеціалізовані методики, спрямовані на розвиток окремих навичок дітей дошкільного віку. Основний акцент зроблено на детальному огляді інноваційних польських авторських розробок. Охарактеризовано методику «Дитяча математика» Едити Грушчик-Колчицької (Edyta Gruszczyk-Kolczyńska), що формує математичні уявлення через гру та особистий досвід. Проаналізовано унікальну методику навчання читанню Ірени Майчжак (Irena Majchrzak), засновану на роботі з іменем дитини. Розглянуто програми екологічної освіти, зокрема популярну концепцію «лісових садків». Також проаналізовано методики творчої освіти Кшиштофа Шмідта (Krzysztof Szmidt), музичної освіти Лідії Катаринчук-Манії (Lidia Kataryńczuk-Mania) та художньої освіти Кінги Лапот-Дзерви (Kinga Łapot-Dzierwa). Особливу увагу приділено методиці «Добрий старт» Марти Богданович (Marta Bogdanowicz), завдяки якій через інтеграцію сенсорних, моторних та мовних функцій ефективно здійснюється підготовка дитини до школи.

© Антоніна Дем'янюк, 2025

Обґрунтовано, що польський досвід, особливо в частині авторських програм, має високий потенціал для адаптації в українському освітньому просторі. Наголошено, що ці методики пропонують дієві, апробовані інструменти у забезпеченні ефективної наступності між дошкільною та початковою освітою. Підсумовано, що успішна імплементація вимагає не механічного копіювання, а науково обґрунтованої адаптації та системної підготовки педагогічних кадрів. Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробкою та експериментальною апробацією моделей впровадження цих методик в українських закладах дошкільної освіти та порівняльним аналізом їхньої результативності.

Ключові слова: дошкільна освіта, інновації в освіті, педагогічні методики, польський досвід, вітчизняний освітній простір.

Antonina DEMIANIUK

PhD in Economics, Associate Professor

West Ukrainian National University

Ternopil, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8994-7633>

PEDAGOGICAL PRACTICES IN PRESCHOOL EDUCATION IN POLAND AND PROSPECTS FOR THEIR ADAPTATION IN THE NATIONAL EDUCATIONAL CONTEXT

Abstract. The article is devoted to the study of the urgent issue of modernizing pedagogical methods within Poland's preschool education system. It is emphasized that this process is a key area of reform, reflecting a commitment to integrating technology, individualizing instruction, and ensuring compliance with standards. The article aims to provide a comprehensive analysis of current trends, leading global methodologies, and unique authorial methods used in Polish preschool education. It also seeks to determine the prospects for their scientifically-grounded adaptation within the domestic (Ukrainian) educational context.

The study reveals that the Polish preschool education system demonstrates a flexible synthesis of various approaches. It analyzes the partial implementation of classical global systems and separately examines common specialized methods aimed at developing specific skills in preschool-aged children. The main emphasis is placed on a detailed review of innovative Polish authorial developments. The «Children's Mathematics» methodology by Edyta Gruszczyk-Kolczyńska is characterized, which builds mathematical concepts through play and personal experience. The unique reading instruction method by Irena Majchrzak, based on working with the child's name, is analyzed. Environmental education programs

are reviewed, including the popular concept of «forest kindergartens». The methodologies of creative education (Krzysztof Schmidt), music education (Lydia Katarzynciuk-Mania), and art education (Kinga Łapot-Dzierwa) are also analyzed. Special attention is paid to the «Good Start» (Dobry Start) methodology by Marta Bogdanowicz, which effectively prepares children for school through the integration of sensory, motor, and linguistic functions.

The paper substantiates that the Polish experience, particularly regarding its authorial programs, holds high potential for adaptation within the Ukrainian educational context. It is emphasized that these methodologies offer effective in ensuring a smooth and effective transition between preschool and primary education. It is concluded that successful implementation requires not mechanical copying, but rather scientifically-grounded adaptation and the systematic training of pedagogical staff. Prospects for further research involve the development and experimental approbation of models for implementing these methodologies in Ukrainian preschool institutions, as well as a comparative analysis of their effectiveness.

Keywords: preschool education, educational innovations, pedagogical methods, Polish experience, national educational space.

Постановка проблеми. Сучасна система дошкільної освіти України перебуває у стані активного реформування, що зумовлює необхідність пошуку ефективних шляхів підвищення якості освітнього процесу, удосконалення педагогічних підходів та впровадження інноваційних методик. Європейський вектор розвитку української освіти актуалізує потребу у вивченні й адаптації позитивного зарубіжного досвіду, зокрема досвіду Польщі, де реалізація інноваційних педагогічних практик у дошкільних закладах ґрунтується на засадах компетентнісного, особистісно орієнтованого та інтегрованого підходів. Водночас, зважаючи на наявність окремих досліджень у цій сфері, питання системного аналізу інноваційних педагогічних практик Польщі та визначення можливостей їх ефективної адаптації до умов вітчизняного освітнього простору залишається недостатньо розробленим. Це зумовлює необхідність теоретичного узагальнення, порівняльного аналізу й обґрунтування шляхів впровадження найуспішніших польських практик у систему дошкільної освіти України.

Аналіз досліджень. У сучасному науковому дискурсі розвиток дошкільної освіти розглядається як перехід від традиційних моделей виховання до інноваційних підходів, що підкреслюють індивідуальність дошкільника. Українські та зарубіжні вчені, зокрема Г. Беленька, А. Богуш, Н. Дем'яненко, О. Кононко, а також представники сучасних дослідницьких традицій, серед яких К. Біницька, С. Деркач, Л. Зданевич, О. Проскура, В. Рагозіна та М. Чепіль, наголошують на значному впливі європейських, особливо польських, тенденцій на розвиток вітчизняної дошкільної освіти. Важливий внесок у вивчення польського досвіду дошкільної освіти зробили А. Василюк, О. Лугіна та О. Янкович. Польські педагогічні методики, за висновками Д. Валошек, А. Клім-Клімашевської, Д. Клус-Станської та Б. Мажец, суттєво розширюють можливості розвитку дошкільників. Доцільно зазначити, що серед найвідоміших

напрацювань польських педагогічних методик у дошкільній освіті – програма «Добрий старт» М. Богданович, спрямована на розвиток передумов читання й письма; система «Дитяча математика» Е. Грушчик-Колчицької, орієнтована на формування логіко-математичних умінь; методика читання І. Майчжак, що поєднує особистісний досвід дитини з індивідуальним підходом. Суттєвий вплив мають також мистецькі концепції К. Шмідта, музична педагогіка Л. Катаринчук-Манії та художньо-естетичні орієнтири К. Лапот-Дзерви.

Дослідження наукових праць доводить, що польські педагогічні методики відзначаються міждисциплінарністю та результативністю, однак проблема їх цілеспрямованої адаптації до українських реалій залишається недостатньо дослідженою. Це зумовлює потребу подальшого аналізу тенденцій розвитку польської дошкільної освіти та визначення можливостей імплементації перспективних методик у вітчизняний освітній простір відповідно до сучасних суспільних викликів.

Мета статті – проаналізувати інноваційні педагогічні практики, що використовуються в системі дошкільної освіти Польщі, та обґрунтувати можливості й перспективи їх адаптації у вітчизняному освітньому просторі з метою підвищення ефективності та якості дошкільної освіти в Україні.

Виклад основного матеріалу. Реформування освітньої галузі Польщі визначило напрями оновлення педагогічних методик у дошкільній освіті як один із пріоритетних векторів розвитку системи дошкільної освіти. Цей процес був зорієнтований на інтеграцію сучасних технологій навчання, приведення освітньо-виховних програм у відповідність до актуальних потреб дітей та суспільства, а також забезпечення їх узгодженості з міжнародними стандартами. Ключова увага приділялася розвитку індивідуалізованого підходу, інноваційності методик, формуванню соціальних і когнітивних навичок та активному впровадженню цифрових ресурсів. Отже, сучасні тенденції в польській дошкільній освіті характеризуються впровадженням інтегрованих навчальних планів, розвитком проєктних методів навчання, акцентом на міждисциплінарності та тісною співпрацею з батьками. Водночас значна увага приділяється екологічному вихованню, соціально-емоційному розвитку вихованців та використанню мультимедійних технологій як інструменту підтримки освітнього процесу. Дослідження цих тенденцій уможливорює не лише ідентифікацію ключових векторів розвитку дошкільної освіти в Польщі, але й визначення потенційних шляхів застосування успішного досвіду у вітчизняній освітній системі.

У сучасній системі дошкільної освіти Польщі простежується цілеспрямована та успішна імплементація провідних світових педагогічних концепцій, що зумовлює підвищення якості виховання та розширення можливостей розвитку дитини. Педагоги активно інтегрують у власну практику елементи методик Л. Малагуцці, М. Монтессорі, С. Фрейне та Р. Штайнера, проте застосовують їх не у повному обсязі, а частково, творчо модифікуючи відповідно до потреб конкретного дитячого колективу. Такий підхід дає змогу формувати гнучкі

дидактичні рішення та створювати педагогічне середовище, чутливе до індивідуальних можливостей і соціокультурних умов розвитку дітей.

Окрім зазначених класичних систем, у польській практиці широко застосовуються спеціалізовані методики, спрямовані на розвиток конкретних навичок. Переважають ініціативи, орієнтовані на розвиток певних шкільних навичок або поглиблення знань у сферах мистецтва, екології, культури чи музики. Серед найпоширеніших спеціалізованих методик, що застосовуються у дошкільній освіті Польщі, виокремлюють підходи, спрямовані на розвиток різних сфер дитячого потенціалу.

Методика В. Шерборне орієнтована на вдосконалення моторики, просторового сприйняття та емоційного контакту через систему цілеспрямованих рухових взаємодій, що створюють умови для гармонійного фізичного та соціально-емоційного розвитку. У межах методики «Кланза» акцент робиться на інтеграції дітей у групове середовище за допомогою творчих ігор, театралізованих дій та вправ, які сприяють соціалізації та формуванню позитивного досвіду взаємодії з однолітками. Концепція активного слухання музики, запропонована Б. Страус, передбачає розвиток музичного слуху, ритмічних відчуттів, а також емоційної чутливості дитини шляхом поєднання слухового сприймання з руховою і творчою активністю. Творча гімнастика Р. Лабана ґрунтується на імпровізаційній природі руху й розглядає тілесну активність як засіб формування уяви, координації та навичок самовираження. Методика П. Денісона, відома як освітня кінезіологія, спрямована на оптимізацію міжпівкульової взаємодії завдяки комплексу рухових вправ, які покращують концентрацію уваги, здатність до навчання та загальну когнітивну готовність дитини. Підхід Г. Домана, що ґрунтується на ранньому інтелектуальному стимулюванні, акцентує увагу на поступовому оволодінні читанням, елементарною математикою та систематизованими енциклопедичними знаннями, передбачаючи чітку структуру занять і регулярність повторення навчального матеріалу [Лугіна, 2012; Мажец, 2018].

Імплементация цих методик, як правило, має адаптивний характер. Це дозволяє педагогам гнучко інтегрувати окремі їх елементи, враховуючи потреби конкретного освітнього середовища, вікові особливості вихованців та загальний соціокультурний контекст. Таким чином, система дошкільної освіти в Польщі пропонує широкий спектр дидактичних підходів, що забезпечують не лише когнітивний розвиток, але й ефективне формування творчих, соціальних та емоційних навичок у дітей.

Окремої уваги заслуговують авторські польські ініціативи у дошкільній освіті. Серед них виділяються: математична освіта за Е. Грушчик-Колчицкою; методики навчання читанню, розроблені Б. Роцлавським, Я. Цешинською та І. Майчжак; програми екологічної освіти (С. Дилак, М. Ціхи, А. Бржезінська, Б. Войнаровська); підходи до творчої освіти К. Шмідта; музична освіта за Л. Катаринчук-Манії; художня освіта К. Лапот-Дзерви; та методика «Добрий старт» М. Богданович. Поширення набула також концепція «лісових садків», ключовою ідеєю яких є виховання в гармонії з природою.

Усі вищезазначені методики орієнтовані на комплексний розвиток дитини з урахуванням її індивідуальних потреб та природних схильностей. Їх інтеграція в освітній процес створює умови для забезпечення високої якості дошкільного виховання, сприяючи формуванню ключових компетентностей, необхідних для успішної соціалізації та подальшого навчання в школі:

1. Методика «Дитяча математика» Едити Грушчик-Колчицької спрямована на гармонійний інтелектуальний та емоційний розвиток дитини через ігрові та творчі форми. Її фундаментом є створення сприятливих умов для формування математичних уявлень: поняття числа, простору, часу та виконання арифметичних операцій. Програма адаптована до вікових особливостей дітей 3–6 років і побудована таким чином, щоб мінімізувати ризик невдач, тим самим розвиваючи впевненість у власних силах. Особлива увага приділяється стимуляції інтересу до математики, навчанню через практичний досвід та конструюванню знань на основі власних переживань дитини. Методика сприяє розвитку просторової орієнтації, ритмічних та лічильних навичок, класифікації, геометричної інтуїції та здатності до самостійного вирішення завдань [Gruszczyk-Kolczyńska, 2015].

2. Методика навчання читання Ірени Майчжак базується на принципах індивідуалізації, творчої гри та практичного досвіду. Ключова ідея полягає у забезпеченні комфортного та природного для дитини процесу навчання. Відправною точкою є ім'я дитини, яке стає першим словом для читання. Цей підхід допомагає дитині усвідомити, що написаний текст має значення, безпосередньо пов'язане з її особистим досвідом. Новаторство методу полягає в тому, що здатність до озвучування (фонетичного аналізу) є результатом процесу читання, а не його передумовою. Програма передбачає поступове знайомство з літерами та словами через ігри. Використовуються реальні слова з оточення дитини, що підвищує зацікавленість. Методика також сприяє розвитку самостійного мислення та емоційної стійкості [Dziemianko, 2015].

3. Екологічна освіта (С. Дилак, М. Ціхи, А. Бржезінська, Б. Войнаровська) зосереджена на формуванні у дошкільнят екологічної свідомості та поваги до природи. Програми охоплюють знайомство з природними циклами, дослідження локального біосередовища та практичні заходи (наприклад, висаджування рослин, екологічні проєкти). Навчання відбувається через інтерактивні ігри, екскурсії та спостереження, що сприяє розвитку емоційного зв'язку з природою [Лугіна, 2012].

4. Методика творчої освіти Кшиштофа Шмідта спрямована на розвиток уяви, креативності та здатності до самовираження. В цій методиці використовуються техніки інтегрованого навчання, що поєднують художню, музичну та театральну діяльність. Діти заохочуються до створення власних творів (малюнків, віршів, інсценівок), експериментуючи з різноманітними матеріалами й техніками. Фундаментальна увага приділяється процесу творчості, а не кінцевому результату, що дозволяє кожній дитині отримати позитивний досвід успіху [Szmidt, 2022].

5. Музична освіта Лідії Катаринчук-Манії передбачає використання музики для розвитку слуху, ритмічності та емоційного інтелекту дитини, що передбачає активне слухання, спів, гру на елементарних інструментах та рухові вправи. Л. Катаринчук-Манія наголошує на індивідуальності розвитку кожної дитини, що унеможливорює існування універсальних рецептів, та підкреслює позитивний вплив ранньої музичної освіти. Її праця «Музична освіта дітей з педагогічної та профілактично-терапевтичної точки зору» складається з педагогічної та профілактично-терапевтичної частин і друга частина зосереджена на терапевтичному потенціалі музики (музикотерапія, логоритміка). Також авторка акцентує на необхідності якісної підготовки педагогів з метою підвищення ефективності використання даної методики. Підхід має на меті розвиток активної любові до музики, формування естетичного смаку та соціальних компетентностей [Kataryńczuk-Mania, 2022].

6. Методика художньої освіти Кінги Лапот-Дзерви спрямована на розвиток образного мислення, дрібної моторики та естетичного смаку, базуючись на ідеї інтеграції мистецтва в раннє навчання та індивідуалізації процесу. Ключові аспекти цієї методики: розвиток творчого мислення, уяви, емоційної чутливості та самовираження. К. Лапот-Дзерва пропонує спіральну структуру навчання (від простого до складного) і наголошує на важливості формування культурної свідомості. Діти залучаються до малювання, аплікації, скульптури, причому підкреслюється, що заняття мають проводити кваліфіковані фахівці. Методика також включає знайомство з творами класичного та сучасного мистецтва [Łapot-Dzierwa Kinga, 2019].

7. Методика «Добрий старт» Марти Богданович розроблена на основі французької методики «Le Bon Depart». Ключова мета цієї методики – розвиток мовних, сенсорних (зорових, слухових, тактильних, кінестетичних) і моторних функцій, а також їхньої інтеграції, що є необхідною умовою для навчання читанню та письму. Методика «Добрий старт» сприяє гармонізації психомоторного розвитку та включає рухові, рухово-слухові та рухово-слухово-зорові вправи. Діти вчаться відтворювати символи, фігури чи літери, часто супроводжуючи це співом. Заняття розвивають мовні компетенції та просторову орієнтацію, завершуючись релаксаційними та логопедичними практиками. Методика рекомендована для дітей від 4 років для гармонійного розвитку, а також і для дітей з особливими освітніми потребами та для запобігання виникнення труднощів під час навчання в школі (зокрема, ризику дислексії) [Bogdanowicz, 2020].

8. «Лісові садки» – ця модель набула популярності в Польщі й ставить за мету виховання дітей у гармонії з природою. Методика базується на концепції «потоків навчання», що передбачає емоційне залучення та глибокий сенсорний досвід, інтенсивно використовуються природні матеріали для ігор, розвитку моторики та самостійності. Лісовий садок пріоритезує контакт з природою, де діти навчаються розпізнавати флору і фауну, розвивають стійкість та фізичну витривалість. Такі умови сприяють формуванню екологічної свідомості, креативності та самостійності [Янкович, 2022].

Аналіз інноваційних підходів до дошкільної освіти в Республіці Польща є не лише теоретично значущим, але й має високий практичний потенціал для модернізації вітчизняної освітньої системи. Україна, подібно до Польщі, перебуває в процесі глибокого реформування освітньої галузі, орієнтованого на європейські стандарти та принципи дитиноцентризму, закладені в Базовому компоненті дошкільної освіти та концепції Нової української школи (НУШ). У цьому контексті польський досвід є особливо цінним через схожість викликів та спільний вектор євроінтеграції. Перспективи адаптації не означають повне копіювання, а передбачають критичний аналіз та творчу імплементацію передових ідей із урахуванням національних, культурних та інституційних особливостей України.

Дослідження польського педагогічного досвіду актуалізує доцільність інтеграції національних авторських розробок у вітчизняний освітній простір, передусім у контексті реалізації Базового компонента дошкільної освіти та завдань Нової української школи. Ключовим вектором адаптації є забезпечення наступності та психологічної готовності дитини до навчання. Зокрема, методика М. Богданович «Добрий старт» слугує дієвим інструментом психомоторної корекції, а концепція «Дитяча математика» Е. Грушчик-Колчицької сприяє формуванню математичних компетентностей через ігрову діяльність, запобігаючи освітньому формалізму. Подальша гуманізація процесу реалізується через дитиноцентричний підхід до навчання грамоти за методикою І. Майчжак, що базується на семантиці власного імені вихованця. Важливими компонентами модернізації є також екологізація середовища шляхом упровадження елементів «лісових садків» та застосування арт-педагогічних підходів (Л. Катаринчук-Манії, К. Лапот-Дзерви), які розкривають терапевтичний потенціал мистецтва й підкреслюють необхідність удосконалення фахової підготовки українських педагогів.

Попри високий імплементаційний потенціал польського педагогічного досвіду, його ефективна інтеграція у вітчизняний освітній простір потребує системного вирішення низки завдань. Першочерговою умовою виступає не механічна трансляція, а глибока науково-методична адаптація матеріалів, що передбачає апробацію в пілотних закладах, розроблення україномовного дидактичного інструментарію та його узгодження з державними освітніми стандартами. Критично важливою складовою є модернізація системи фахової підготовки кадрів, оскільки результативність методик (зокрема Е. Грушчик-Колчицької та М. Богданович) безпосередньо корелює з рівнем професійної компетентності педагога, що актуалізує потребу оновлення програм як базової, так і післядипломної педагогічної освіти. Окрім того, успішне впровадження інноваційних польських педагогічних практик вимагає забезпечення інституційної гнучкості та розширення педагогічної автономії, що може зумовити необхідність перегляду окремих санітарних норм та дерегуляції управлінських процесів у закладах дошкільної освіти. Завершальним фактором ефективного запровадження педагогічних практик у

вітчизняну практику є належне матеріально-технічне забезпечення, необхідне для закупівлі специфічного дидактичного обладнання, передбаченого технологічними вимогами окремих методик (наприклад, «Добрий старт»). Таким чином, вивчення та імплементація передового польського досвіду є стратегічно доцільним кроком для модернізації дошкільної освіти України. Адаптація перевірених практик, спрямованих на індивідуалізацію, розвиток компетентностей та гармонізацію психоемоційного стану дитини, здатна суттєво підвищити якість дошкільної ланки та забезпечити реальну наступність із принципами Нової української школи.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Узагальнення результатів дослідження дозволяє констатувати, що сучасна система дошкільної освіти Польщі перебуває у стані динамічної модернізації, яка характеризується гнучкою синергією класичних світових практик, спеціалізованих корекційних методик та автентичних польських методик. Виявлено, що стратегічний потенціал польського досвіду для вітчизняної освітньої системи в контексті реалізації концепції «Нова українська школа» полягає передусім у наявності апробованого інструментарію забезпечення наступності між дошкільною та початковою ланками освіти. Ефективність імплементації цього досвіду в Україні передбачає науково обґрунтовану адаптацію, яка означає системну модернізацію навчально-методичного забезпечення та фахової перепідготовки педагогічних кадрів.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо у розробці та експериментальній перевірці моделей адаптації польських методик, зокрема методик «Добрий старт» та «Дитяча математика», в освітньому просторі пілотних закладів дошкільної освіти України. Важливим вектором досліджень є здійснення компаративного аналізу результативності зазначених програм та чинних вітчизняних методик у контексті формування у дітей готовності до навчання у закладах загальної середньої освіти. Окремої уваги потребує обґрунтування змісту професійної підготовки майбутніх вихователів до роботи з інноваційними інтегрованими методиками, а також визначення організаційно-педагогічних умов для впровадження в Україні природовідповідних моделей навчання, зокрема типу «лісових садків».

Література

1. Василюк А. В. Стан і тенденції дошкільної освіти в Польщі. Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. 2006. № 5. С. 171–175.
2. Лугіна О. В. Польські інноваційні педагогічні системи виховання та навчання дітей-дошкільників. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. 2012. Ч. 3. С. 179–184.
3. Мажец Б. Теорія і практика дошкільної освіти у Польщі (1989–2017 рр.): монографія. Дрогобич : Ред.-вид. відділ ДДПУ ім. Івана Франка, 2018. 464 с.

4. Янкович О.І. Генеза лісової дошкільної освіти в Польщі та Україні: витоки і сучасність // Слово. Стратегії. Інновації: колективна монографія. Тернопіль Осадца Ю. В., 2022. С. 123–149.
5. Bogdanowicz Marta, Link-Dratkowska Emilia. Dobry start. Warszawa, 2020. 56 s.
6. Dziemianko A. Wykorzystanie metody Ireny Majchrzak podczas zabaw z dziećmi w przedszkolu. Konteksty Pedagogiczne. 2015. № 4. S. 15–140.
7. Gruszczyk-Kolczyńska Edyta, Treliński Gustaw, Semadeni Zbigniew. Matematyczna edukacja wczesnoszkolna. 2015. 286 s.
8. Kataryńczuk-Mania Lidia. Edukacja muzyczna dzieci z perspektywy pedagogicznej i profilaktyczno-terapeutycznej. 2022. 162 s.
9. Łopot-Dzierwa Kinga. Techniki plastyczne w pracy z dziećmi. Wydawnictwo Bliżej przedszkola. 2019. 108 s.
10. Szmidt Krzysztof J. Pedagogika twórczości a pedagogika sztuki: rzecz o korzystnym związku partnerskim. ARS INTER CULTURAS. 2022. Vol. 11. pp. 11–26.

References

1. Vasyliuk, A. V. (2006). Stan i tendentsii doshkilnoi osvity v Polshchi [State and trends of preschool education in Poland]. Naukovi zapysky NDU im. M. Hoholia. Psykholoho-pedahohichni nauky, 5, 1.71–175 (in Ukrainian).
2. Luhina, O. V. (2012). Polski innovatsiini pedahohichni systemy vykhovannia ta navchannia ditei-doshkilnykiv [Polish innovative pedagogical systems of upbringing and education of preschool children]. Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu, 3, 179–184 (in Ukrainian).
3. Mazhets, B. (2018). Teoriia i praktyka doshkilnoi osvity u Polshchi (1989–2017 rr.) [Theory and practice of preschool education in Poland (1989–2017)]. Red.-vyd. viddil DDPU im. Ivana Franka (in Ukrainian).
4. Yankovych, O. I. (2022). Heneza lisovoi doshkilnoi osvity v Polshchi ta Ukraini: vytoky i suchasnist [Genesis of forest preschool education in Poland and Ukraine: origins and modernity]. In Slovo. Stratehii. Innovatsii: kolektyvna monohrafiia (pp. 123–149). Osadtza Yu. V. (in Ukrainian).
5. Bogdanowicz, M., Link-Dratkowska, E. (2020). Dobry start. Warszawa. (in Polish).
6. Dziemianko, A. (2015). Wykorzystanie metody Ireny Majchrzak podczas zabaw z dziećmi w przedszkolu. Konteksty Pedagogiczne, 4, 15–140 (in Polish).
7. Gruszczyk-Kolczyńska, E., Treliński, G., Semadeni, Z. (2015). Matematyczna edukacja wczesnoszkolna. (in Polish).
8. Kataryńczuk-Mania, L. (2022). Edukacja muzyczna dzieci z perspektywy pedagogicznej i profilaktyczno-terapeutycznej. (in Polish).
9. Łopot-Dzierwa, K. (2019). Techniki plastyczne w pracy z dziećmi. Wydawnictwo Bliżej przedszkola. (in Polish).
10. Szmidt, K. J. (2022). Pedagogika twórczości a pedagogika sztuki: rzecz o korzystnym związku partnerskim. ARS INTER CULTURAS, 11, 11–26. (in Polish).